

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СВІТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Олександр ТАНАСКОВ, Денис ІНКУЛЕЦЬ, Діана РАЙТА

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Львів

Анотація. У тезі розглянуто проблему гендерної нерівності в контексті розвитку інформаційних технологій. Показано, що цифрове середовище може як посилювати існуючі соціальні бар'єри, так і сприяти їх подоланню. Проаналізовано вплив STEM-освіти, алгоритмічних упереджень та цифрової безпеки на формування рівних можливостей. Окрему увагу приділено ролі етичного впровадження штучного інтелекту та розвитку цифрової грамотності. Зроблено висновок, що інформаційні технології є ключовим інструментом забезпечення гендерної рівності у сучасному суспільстві.

Ключові слова: гендерна рівність, інформаційні технології, штучний інтелект, алгоритмічні упередження, STEM-освіта, цифрова безпека.

Annotation. The thesis examines the issue of gender inequality in the context of the development of information technologies. It demonstrates that the digital environment can both reinforce existing social barriers and contribute to overcoming them. The influence of STEM education, algorithmic bias, and digital safety on equal opportunities is analyzed. Special attention is given to the ethical implementation of artificial intelligence and the development of digital literacy. It is concluded that information technologies play a key role in ensuring gender equality in modern society.

Keywords: gender equality, information technologies, artificial intelligence, algorithmic bias, STEM education, digital safety.

Гендерна рівність залишається важливим фактором сталого розвитку суспільства, а сфера інформаційних технологій відіграє ключову роль у подоланні бар'єрів, що виникають унаслідок соціальних стереотипів та нерівного доступу до можливостей.

Незважаючи на швидке зростання цифрової економіки, жінки досі недостатньо представлені в ІТ-секторі, що зумовлено низкою соціальних, культурних та економічних чинників. Одними з найпоширеніших є гендерні стереотипи щодо «чоловічих» та «жіночих» професій, обмежений доступ до якісної технічної освіти, а також відсутність достатньої кількості ролевих моделей, які б заохочували дівчат до вибору STEM-спеціальностей.

Економічний розрив у сфері інформаційних технологій проявляється у відмінностях рівня заробітної плати, нерівномірному представленні на керівних посадах та недостатній участі жінок у складних технічних напрямках, таких як розробка систем штучного інтелекту, кібербезпека чи інженерія даних. Зменшення цього розриву можливе за рахунок розвитку програм підтримки дівчат і жінок у технічних професіях, забезпечення рівних умов найму та створення інклюзивного корпоративного середовища, яке сприяє професійному зростанню незалежно від статі.

Важливим аспектом є вплив цифрових технологій на формування нових форм дискримінації. Алгоритмічні системи, зокрема моделі машинного навчання, можуть відтворювати або навіть підсилювати гендерні упередження, якщо навчаються на нерепрезентативних чи історично упереджених даних. Приклади таких ризиків включають дискримінаційні рекомендаційні системи, алгоритми добору персоналу або системи оцінювання в онлайн-освіті. Тому розробка етичних підходів до створення інтелектуальних систем, впровадження алгоритмічного аудиту, контроль якості даних і забезпечення прозорості роботи моделей є стратегічними завданнями сучасної ІТ-спільноти.

Безпека цифрового середовища також має значний гендерний вимір. Жінки частіше стають жертвами кібербулінгу, переслідування в соціальних мережах, витоку приватних даних та інших форм онлайн-насилства. Це знижує рівень їхнього цифрового комфорту, стримує активну участь у публічному житті та формує додаткові бар'єри для професійного розвитку. Використання сучасних інструментів цифрової ідентифікації, технологій анонімізації, захищених каналів комунікації та автоматизованих систем модерації контенту сприяє створенню більш безпечного та інклюзивного онлайн-простору.

Окреме значення має розвиток цифрової грамотності та доступу до сучасних освітніх ресурсів. Освітні платформи, інтерактивні курси, симулятори та відкриті онлайн-системи

дають змогу усунути бар'єри доступу до навчання, мотивувати дівчат до STEM, формувати цифрові навички та підвищувати конкурентоспроможність на ринку праці. Підтримка з боку держави, міжнародних організацій та ІТ-компаній є ключовою для створення середовища рівних можливостей.

Отже, інформаційні технології можуть виступати як фактором поглиблення гендерної нерівності, так і потужним інструментом її подолання. Етичне впровадження штучного інтелекту, розвиток інклюзивних корпоративних практик, зменшення цифрового розриву, розширення доступу до STEM-освіти та формування безпечного цифрового середовища — це основні кроки, необхідні для забезпечення гендерної рівності у сучасному цифровому суспільстві. Лише комплексний підхід, що об'єднує технологічні, освітні та соціальні рішення, здатен створити умови для рівного розвитку всіх учасників цифрової екосистеми.

Література

1. Смотр О.О. Використання інструментарію інформаційних технологій для підвищення мотивації студента до навчання у форматі змішаної освіти / О. Смотр, М. Рашкевич, Р. Головатий, Х. Мечус // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : Збірник наукових праць. Випуск 6. / За ред. М. С. Ковалю, Н. Г. Ничкало. – Львів : ЛДУ БЖД, 2021. – С.214-217.
2. European Institute for Gender Equality. Gender Equality and Digitalisation in the European Union. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020.
3. Noble S.U. *Algorithms of Oppression: How Search Engines Reinforce Racism*. New York: NYU Press, 2018.
4. UNESCO. *Cracking the Code: Girls' and Women's Education in STEM*. Paris: UNESCO Publishing, 2017.